

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 1, Article Number: 1C0356

EDUCATION SCIENCES

Received: October 2010

Accepted: January 2011

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Elvan Yalçınkaya

Atatürk University

eykaya79@mynet.com

Erzurum-Turkey

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN PROJE GÖREVİ, PERFORMANS GÖREVİ VE
ÖĞRENCİ ÜRÜN DOSYASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı; yenilenen 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinden proje görevi, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarabilmektir. Araştırmada 108 öğretmene anket uygulanmış ve 20 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Araştırma, betimsel bir çalışma olup tarama modeline dayalıdır. Çalışma, nitel ve nicel araştırma veri toplama yöntemleri birlikte kullanıldığı için karma yöntem biçimindedir. Nicel verilerin analizinde SPSS programı yardımı ile betimsel analiz, nitel verilerin analizinde ise betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler genellikle bu teknikleri faydalı bulmaktadırlar. Bunun yanında birçok problemle karşılaştıkları da görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ölçme ve Değerlendirme,
Proje Görevi, Performans Görevi,
Öğrenci Ürün Dosyası

**SOCIAL STUDIES TEACHERS' OPINIONS ABOUT PROJECT TASK, PERFORMANCE
TASK AND PORTFOLIO**

ABSTRACT

The main purpose of this study is to discover social studies teachers' opinions about project task, performance task and portfolio which are alternative assessment techniques in renovated 6th and 7th social studies program. Questionnaire has been carried out to 108 teachers and 20 teachers have been interviewed. The study is a descriptive one and it is based on the model of survey. It is a mixed method since the quantitative and qualitative data collection methods are used together. Descriptive analysis with SPSS Program is used in quantitative data analysis; descriptive and content analysis is used in qualitative data analysis. According to results of research, teachers have usually found this technique useful. On the other hand, teachers have met many problems.

Keywords: Social Studies, Measurement and Assessment, Project Task,
Performance Task, Portfolio

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Son yıllarda, eğitimin geleneksel formları, eleştirilerin hedefi olmuştur. Sadece geleneksel yöntemlerle öğrencinin değerlendirilmemesi gerektiği fikri ve değerlendirme anlayışı ile eğitimdeki reformlar arasındaki ilişki yeni bir olgu değildir. Değerlendirme ve eğitimde reform arasındaki ilişki büyük ölçekli değerlendirme üzerine yoğunlaşmaktadır. Fredericksen ve Collins, (1989), Wiggins, (1993) müfredat değişikliğinin ve pedagojik değişikliğin ancak değerlendirmede yapılacak eşzamanlı değişimlerle mümkün olacağını savunmakta ve güçlü bir değerlendirme sisteminin eğitim sisteminde oynadığı role işaret etmektedirler (D'Amico,1999:4).

Alternatif değerlendirme genel olarak şu özelliklere sahip olmalıdır (Tannenbaum,1996):

- Odak noktası, öğrencilerin birbirleriyle kıyaslanmasından ziyade, öğrencinin zaman içerisindeki kişisel gelişimidir.
- Üzerinde durulan nokta, öğrencinin zayıf yönlerinden ziyade, güçlü yönleridir.
- Göz önünde tutulması gereken noktalar; öğrencilerin sınıftaki düzeyleri, kültürel ve eğitimsel geçmiş deneyimleri, dil yeterlilikleri ve öğrenme stilleridir.

Alternatif değerlendirme türlerini, Williams (1998:46); portfolyolar, rubrikler (değerlendirme ölçekleri), öz değerlendirme, akran değerlendirmesi, kontrol listeleri, birebir görüşmeler, gözlemler, yazılı görevler, sergi ve gösteriler, performans ve sunumlar, öğrenme kayıt defterleri, günlükler, uzun süreli projeler ve video kayıtlı öğrenci çalışmaları olarak sınıflandırmaktadır.

- **Öğrenci ürün dosyası (portfolyo):** Alternatif değerlendirme düşünüldüğünde ilk akla gelen değerlendirme sistemlerinden birisi portfolyolardır (Herman, Aschbacher ve Winters, 1992: 71).

Portfolyolar, öğrenciyi öğrenmeye teşvik etmek için kullanılan bir yöntem olarak birçok alanda giderek popüler hale gelmektedir. Basit bir tanımla, portfolyolar; öğrencinin çalışmalarını içeren koleksiyonlardır. Daha ayrıntı açıklamak gerekirse, akademik portfolyolar; öğrenme gayesiyle, bir öğrenme içeriğinden seçilmiş çalışmaların sergilendiği koleksiyon olarak tanımlanabilir (D'Angelo,2008:2).

Glossary of Assessment Terms and Acronyms Used in Assessing Special Education Students (CCSSO) (Özel Eğitim Öğrencilerinin Değerlendirilmesinde Kullanılan Kısaltmalar ve Kavramlar Sözlüğü) portfolyo değerlendirmeyi; kişisel öğrenci becerilerinin ve öğrencinin yaptığı çalışmaların sergilenmesi amacıyla düzenlenmiş koleksiyon olarak tanımlamaktadır (Elliott ve Roach,2007:305).

Portfolyo; öğrenci başarısını ve gelişimini gösteren öğrenci çalışmalarının yer aldığı anlamlı bir koleksiyondur (Arter, Spandel ve Culham,1995:2; Butler, McColskey ve O'Sullivan,2005:49; Herman, Aschbacher ve Winters,1992:72; MEB,2005:114; Kan,2007:171). Bu kısa tanımdan hareketle portfolyo sisteminde şu özelliklerin bulunduğu söylenebilir (Arter, Spandel ve Culham,1995:2):

- Öğrenmeyi kontrol ve öğrencinin öz değerlendirmeye teşviki
- Öğrenci-veli işbirliğine teşvik
- Özel programlar için öğrenci seçimi
- Öğrenci yeterliliklerini tasdik
- Öğrenciye güven verme
- Belirli beceri ve kabiliyetleri sergileme
- Eğitim-öğretim faaliyetlerini ve müfredatı değerlendirme

Portfolyo değerlendirmesi desteği elektronik portfolyo araçları ile başarılabilir. Ancak bu tür değerlendirmede, hangi tür portfolyo ürünlerinin seçileceğini öğretmen belirlemez. Öğretmenler sadece,

portfolyolarda yer alacak ürünleri toplama yöntemini ve türünü belirlemek durumundadır (Morimoto ve diğerleri, 2006: 88).

- **Performans görevi:** Öğrencilerin başarı durumlarının çoğu kâğıt-kalem testleri ile ölçülmesine rağmen, bazı durumlar, öğrencilerin yeteneklerini gerçek bir biçimde göstermelerini gerektirir. Bu tür durumlarda (örneğin; ehliyet almak için araba kullanmak gibi), değerlendirmenin tam olarak amacına ulaşması için bir performans testine ihtiyaç vardır. Sadece yazılı bir testle araba kullanma başarısını ölçerek insanlara ehliyet vermenin anlamsız ve tehlikeli olduğu şüphesizdir (Butler, McColskey ve O'Sullivan, 2005: 42). Sosyal bilgiler eğitiminde de, bazı becerilerin ölçülmesinde yazılı testler kadar performans görevlerine de ihtiyaç vardır.

Performans görevi, performansa dayalı değerlendirme anlayışına uygun bir tekniktir. Performans görevi ile performans değerlendirme birbirine karıştırılmamalıdır. Performans değerlendirme, MEB Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2005:116)'nda *öğrencilerin, öğrenme türleri gibi bireysel özellikleri dikkate alınarak, bunları eyleme dönüştürmelerini sağlayacak durum ve ödevler* olarak tanımlanmaktadır. Görüldüğü gibi performans değerlendirme sadece performans görevinden oluşmamakta olup MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (2006)'nde; *öğrencilerin performansını belirlemeye yönelik çalışmalar; ders ve etkinliklere katılım ile performans görevlerinden oluşur* ifadesine yer verilmektedir.

Glossary of Assessment Terms and Acronyms Used in Assessing Special Education Students (CCSSO) (Özel Eğitim Öğrencilerinin Değerlendirilmesinde Kullanılan Kısaltmalar ve Kavramlar Sözlüğü) performans değerlendirmeyi; özel bir becerinin veya standart bir konunun uzmanlığını sergilemek için bir ürün oluşturmak veya bir görevi yerine getirmek amacıyla öğrenciden yerine getirmesi istenen görevlerin tümü olarak tanımlamaktadır (Elliott ve Roach, 2007: 305).

Performans görevi hazırlanması konusunda öğretmenler şu hususlara dikkat etmelidirler (Butler, McColskey ve O'Sullivan, 2005: 45):

- Öğrenme hedeflerini ölçmenin en uygun yolu, hedeflere uygun performans görevleri belirlenmesidir. Örneğin, temel bilişsel düzeyde öğrenme hedefleri ölçülmesinde çoktan seçmeli test daha etkili olurken; becerilerin sergilenmesini gerektiren öğrenme hedeflerinin ölçülmesinde ise performans görevi daha etkili olur.
- Öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmak için performans görevi hazırlarken takip edecekleri yönergeler/talimatlar sıraya konmalıdır.
- Öğrenme hedefleri için derecelendirme ölçeği hazırlanmalıdır. Bu ölçekte performans görevi hazırlarken dikkat edilecek ölçütlere yer verilmelidir.
- Öğrencilerin çalışmaya başlamadan önce, bu performans görevine benzeyen çalışmalarını görmeleri sağlanarak, öğrenciler performans görevi konusunda hazır hale getirilmelidir.
- Öğretmen öğrencilerin performans görevi çalışmalarını değerlendirmeden önce, öğrenciler aynı derecelendirme ölçeğini kullanarak kendilerini değerlendirmelidirler. Bu sayede öğrencilere geribildirimde bulunmak amacıyla öz değerlendirme fırsatları tanınır.
- **Proje görevi:** Proje kavramı, öğrenmenin projelendirilmesi, bir başka deyişle, yönlendirilmesi anlayışına işaret etmekte; tekil öğrenmeden çok belli bir amaca dönük ilişkisel öğrenmeyi vurgulamaktadır (Gültekin, Karadağ ve Yılmaz, 2007:514).

Proje görevlerinin; planlama, araştırma, tasarlama ve uygulama gibi birçok aşaması ve muhakeme etmek için birçok kıstası vardır. Öğrenciler, bir problemi çözmek için, çeşitli alternatifleri incelemek, soruna bir cevap bulmak ve cevabın doğruluğunu ispatlamak amacıyla bir yaklaşımı yapılandırmak isteyebilir. Hatta proje görevleri için öğrenci grupları oluşturulabilir (Butler, McColskey ve O'Sullivan, 2005: 52).

Öğrencilerin proje çalışmaları, becerilere uyarlanmış derecelendirme ölçekleri kullanılarak değerlendirilir. Bu ölçekler sadece ürüne değil, sürece önem verir (Hoe ve Tong, 2006: 3). Öğrencinin sınıf içi olduğu kadar sınıf dışı etkinliği olarak da değerlendirilebileceği *proje çalışması* yalnızca bir konunun hazırlanması olarak kalmayıp ders dışı birçok etkileşimin de olabileceği çok yararlı bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır (Çakır, 2007: 17). Projeler, çocukların çeşitli konularda yaptıkları çalışmalarda temel yeteneklerini ortaya koyacakları fırsatlar sunmaktadır. Proje çalışmalarında, çocuklar kendilerini derinlemesine araştırma yapan ve öğrenen bireyler olarak görmekte ve çeşitli problemlerle baş edebileceklerine dair kendilerine olan güvenleri ve saygıları artmaktadır (Anlıak, Yılmaz ve Beyaztürk, 2008: 110).

Projeler, öğrencilerin bireysel farklılıklarına, farklı öğrenme stillerine, zekâlarına, yeteneklerine ya da yetersizliklerine yönelik alternatif yaklaşımların kullanılmasına da fırsat vermektedir (Saracaloğlu, Akamca ve Yeşildere, 2006: 242).

Proje çalışmaları sırasında aşağıdaki isteklerin dikkate alınması önemlidir (Dede ve Yaman, 2003:120):

- Her bir proje, konuyla ilgili bir gerçek problemi yansıtmalı,
- Öğrencilerin yaratıcılığını zorlamalı,
- Problemin anlaşılması ve çözümü için öğrencilerin kişisel stratejilerini ortaya koymalarına imkân vermeli,
- Öğrencilerin yalnızca pedagojik yönünü değil özellikle de bilişsel yönünü geliştirici olmalıdır.
- Öğrencilerin, kendi pratik çalışmaları ve uygulamaları sayesinde bilişsel yetenekleri gelişir. Bu yaklaşım ise öğrencilerin herhangi bir beceriyi kazanmasından çok daha önemlidir.

Proje tekniği büyük ya da küçük gruplar aracılığı ile doğal koşullar altında yaşama benzer yaklaşımla problemlerin çözümünü amaçlar. Bireysel projeler olabileceği gibi projelerin genellikle gruplar halinde yürütülmesi daha faydalıdır. Böylece öğrenciler grup çalışmasının önemini bilimsel yöntem süreç ve becerilerini de kazanırlar (Sert, 2006: 19).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Yenilenen İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programının ve yapılan bütün eğitim-öğretim çalışmalarının belirlediği; eğitim-öğretim faaliyetleri sırasında öğrencilerin çok boyutlu değerlendirilmesi gerektiği konusudur. Çalışma, ilköğretim okullarında sosyal bilgiler dersinde, gerçekten programın belirlediği alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespit edilmesi bakımından önemli görülmektedir.

Yenilenen İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın amaç ve kazanımlarının hangi düzeyde gerçekleştiği belli olmadan, bu programın hedefine ulaşip ulaşılmadığı konusu hakkında bir fikir elde edilemez. Bu bakımdan bu çalışma önem arz edebilir.

Bu çalışma Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan ölçme ve değerlendirme tekniklerinden performans görevi, proje görevi ve öğrenci ürün dosyası ile sınırlandırılmıştır.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırma Modeli (Research Model)

Bu araştırma, bir yönüyle sosyal bilgiler öğretim programında yer alan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin uygulanabilirliğinin öğretmen görüşleri çerçevesinde belirlenmesine yönelik olarak nicel araştırma desenlerinden tarama modelinde betimsel, bir yönüyle de ölçme ve değerlendirme tekniklerinin uygulanabilirliğinin derinlemesine ve çok boyutlu olarak incelenmesine yönelik nitel bir çalışmadır.

Araştırmanın genel amacına ulaşması ve araştırmanın alt problemlerinin yanıtlanması için farklı veri toplama yöntemleri kullanılarak çeşitleme (triangulation) yapılmıştır. Karma yöntemin temel amacı; yöntemlerin güçlü yanlarını bütünleştirerek kullanma tercihiyle araştırmayı güçlendirmektir (Punch,2005:231). Bu amacı gerçekleştirmek için bu çalışmada, hem nicel hem de nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı ve yöntem çeşitlenmesinin yapıldığı karma desen kullanılmıştır. Aynı zamanda, araştırmanın alt problemlerinin derinlemesine incelenmesi ve olay-olguların daha iyi anlaşılabilmesi için yöntem çeşitlenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Nesnel gerçeklerin kayıt altına alınamaması, çeşitliliği gerekli kılmaktadır. Çeşitleme, bir araç değil, araştırma geçerliliğinin sağlanması için kullanılan bir stratejidir. Aynı zamanda, geçerliliği sağlamaya alternatif de değildir. Araştırma geçerliliğini sağlamaya destek olan bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır (Denzin ve Lincoln,2005:5).

3.2. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Nicel araştırma, araştırmada evren, örneklem gibi kavramları kullanarak bulgularını genelleme gibi bir eğilim içerisindedir. Nitel araştırmada böyle bir durum söz konusu olmayıp, genelleme yerine gerçeğe ulaşma hedeflenmektedir (Ekiz,2004:430). Bu sebeple araştırmanın nicel verileri için evren ve örneklem belirlenerek genelleme yapılmış, fakat nitel veriler için evren ve örneklem belirlemeden derinlemesine bir araştırma söz konusu olmuştur.

Araştırma evrenini (nicel veriler için) 2008-2009 öğretim yılında Erzurum ili merkez ilçelerindeki (Yakutiye ve Palandöken) ilköğretim okullarında görev yapan tüm sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel boyutunda, örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Erzurum il merkezindeki (Yakutiye ve Palandöken ilçeleri) ilköğretim okullarında görev yapan tüm sosyal bilgiler öğretmenlerine ulaşılmaya çalışılmıştır. 108 sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulanmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örneklemesinden yararlanılmıştır. Görüşmelere, 1'i ön uygulama olmak üzere 20 gönüllü öğretmen katılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması (Data Collection)

Araştırmada karma desen kullanıldığı için araştırma verilerinin toplanması iki boyutta gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin verilerin toplanmasında *öğretmen görüşme formu*, nicel boyutuna ilişkin verilerin toplanmasında ise *öğretmen anketi* kullanılmıştır.

- **Öğretmen görüşme formu:** Görüşme, bireyin iç dünyasına girmek ve onun perspektifini anlamının en iyi yollarından biri olarak adlandırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 120; Ekiz, 2003: 61). Bu amaçla, araştırmanın nitel boyutunu oluşturan aşamasında, maksimum çeşitlilik örneklemesine dayalı olarak belirlenen okullarda görüşmeyi gönüllü olarak kabul eden 20 sosyal bilgiler öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Bu amaçla *öğretmen görüşme formu* hazırlanmıştır.

Görüşme yönteminde, sohbet tarzı görüşme, görüşme formu yaklaşımı ve standart açık uçlu görüşme olmak üzere üç tür görüşme yaklaşımı yer almaktadır (Patton, 1987, akt: Yıldırım ve Şimşek, 2005: 121). Bu yaklaşımlar içinde yer alan görüşme formu, benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla hazırlanır. Böylece, araştırmacı, görüşme sırasında önceden hazırladığı soruları sormanın yanı sıra, daha ayrıntılı bilgi almak amacıyla ek sorular sorabilir, soruların sırasını ve cümle yapısını değiştirebilir. Görüşme formu, araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak için geliştirilmiş bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 95).

Görüşme formlarının geliştirilmesi sürecinde öncelikli olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılabilen alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinden proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası yerli ve yabancı kaynaklardan araştırılmış, bu kaynaklardan yararlanılarak araştırmancının alt problemleri dikkate alınarak görüşme soruları oluşturulmuştur. Özellikle Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarından büyük ölçüde yararlanılmıştır.

Görüşme soruları araştırmacı dışında, altı uzman tarafından değerlendirilmiştir. Ayrıca, bir sosyal bilgiler öğretmenine sorular gösterilmiş ve anlaşılmayan noktalar olup olmadığı sorulmuştur. Aynı zamanda 2 sosyal bilgiler öğretmenine öğretmen görüşme formunun pilot denemesi yapılmıştır.

Nitel araştırma yöntemlerinde geçerlilik çalışması araştırmancının araştırılana kendisini yansıtmasına dayalıdır (Ekiz, 2004: 433). Araştırmada kullanılan öğretmen ve öğrenci görüşme formlarının uygulanması ve bu yolla elde edilen verilerin kullanılmasında araştırmacı kendini yansıtmak için bir biçimde hareket etmiş, fakat elde edilen veriler toplandığı biçimiyle yansıtılmıştır. Kesinlikle, görüşülen kişilerin ifadelerine dokunulmamıştır. Görüşmeye katılan her öğretmene bir kod (takma) isim verilerek görüşleri bu kod isim kullanılarak belirtilmiştir.

Nitel bir araştırmanın güvenilirliğinin sağlanabilmesi için pek çok araştırmacı geçerlik kavramıyla ilişkili olarak çalışma prensipleri ya da metotları ortaya koymuştur (Adelman ve arkadaşları, 1984; Lincoln ve Guba, 1985; Merriam, 1988; Bogdan ve Biklen, 1992; Bassegy, 1999; Cohen ve diğerleri, 2000; Silverman, 2000; akt: Ekiz, 2004: 444). Bu araştırmanın görüşme yoluyla elde edilen verilerinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla şu yöntemler izlenmiştir:

Veriler ve analizlerin araştırılan kişilerin kontrolüne sunulması: Veriler ve analizler, araştırılan kişilere sunularak, araştırmancının yorumlamalarının ve anlamalarının doğru olup olmadığı kontrol edilmiştir.

Veriler, analizler ve yorumların başka araştırmacıya sunulması: Araştırmacı, araştırma analizlerini ve sonuçlarını incelemek ve yorumlamaların gerçeği yansıtmayı yansıtmadığı, yansıtıyor ise hangi derecede yansıttığını anlamak amacıyla kendi meslektaşları olan bir başka araştırmacıya sunmuş ve onun düşüncelerini almıştır.

- **Öğretmen anket formu:** Araştırmanın nicel boyutunu oluşturan aşamasında verilerin toplanmasında *öğretmen anket formu* kullanılmıştır. Anketin geliştirilmesinde, önce, literatür taramasından yararlanılarak taslak anket formu hazırlanmıştır. Çalışmada anket geliştirme süreci, *problemi tanımlama, madde (soru) yazma, uzman görüşü alma ve ön uygulama yapma* olmak üzere dört aşamada (Büyüköztürk, 2005: 135) gerçekleşmiştir.

Anket formunun geliştirilmesinden sonra geçerlik çalışması yapılmıştır. Anketlerde en çok kullanılan geçerlik yöntemi kapsam geçerliğidir. Kapsam geçerliliği, ankette yer alan soruların içeriği, soruların amaca uygunluğu, uygun soru türlerinin iyi seçilip seçilmediği ve soruların bir bütünlük oluşturup oluşturmadığı ile ilgilidir. Anketin kapsam geçerliliğini sağlamak için çeşitli yollar vardır. Konu alanı uzmanlarına başvurmak, anketin oluşturulması sırasında, anketin uygulanacağı kişilere açık uçlu sorular yönelmek ve ön deneme yapmak anketin kapsam geçerliliğini yükseltir. Bunlardan en yaygın olarak kullanılan, konu ile ilgili uzmanların görüşlerine başvurmaktır. Görüş alınan uzmanların üçten az olmaması, olanaklı ise daha fazla sayıda olması sağlanmalıdır (Türküm, 2002: 128). Bu çalışmada, anket formunun kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Anketin kapsam geçerliliğinde 7 uzmandan görüş alınmıştır.

Anket formunun pilot denemesi yapıldıktan sonra anketten elde edilen veriler bilgisayarda SPSS (Statistic Program for Social Sciences) programına aktarılmıştır. Anketin güvenilirlik analizinde Cronbach Alfa

testinden faydalanılmıştır. Anketin kişisel olmayan likert tipi ölçek olarak geliştirilen maddelerinin güvenilirlik analizi 0.78 olarak hesaplanmıştır. Anketin oldukça güvenilir olduğu ortaya çıkmıştır. Çünkü Özdamar (2002: 673)'a göre alfa katsayısının 0,60-0.80 arasında olması ölçme aracının oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Anket formuna son biçimi verilerek uygulamaya hazır duruma getirilmiştir.

3.4.Verilerin Çözülmesi (Data Analysis)

Görüşme formundan ve anket formundan elde edilen verilerin çözümlemesinde ulusal ve uluslar arası literatürden (Airasian,2005; Arter ve diğ., 1995; Butler ve diğ., 2005; D'Amico, 1999; Enger ve Yager, 1998; Kan,2007; Kaya,2004; Linn ve Gronlund, 1990; Wiggins, 1990; Zarrillo; 2000) elde edilen bilgilerden yararlanarak kodlama ve kategorilendirme çalışmaları yapılmıştır.

Nitel verilerin analizinde Strauss ve Corbin (1990) betimsel analiz ve içerik analizi olmak üzere iki farklı veri analizi yaklaşımı önermektedir (Yıldırım ve Şimşek,2005:223). Görüşmelerden elde edilen veriler için içerik analizi ile betimsel analiz birlikte kullanılmıştır. Görüşme kayıtları hiçbir değişiklik yapılmadan yazıya dökülerek ham veri metinleri elde edilmiştir. Daha sonra bu veri metinleri, yarı yapılandırılmış görüşme formlarında yer alan sorular doğrultusunda gruplandırılmıştır. Gruplandırılmış bu metinler üzerinde içerik analizleri yapılmıştır.

İçerik analizinde veriler dört aşamada analiz edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 228):

- Verilerin kodlanması
- Temaların bulunması
- Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması
- Bulguların yorumlanması

Doğrudan alıntılar yapılırken öğretmenlerin kod isimleri kullanılmıştır. Görüşme sürecine katılan 20 öğretmene gerçek isimlerinin dışında kod isimler verilmiştir.

Nicel verilerin analizinde betimsel istatistik kullanılmıştır. Araştırma verilerinin tüm istatistiksel çözümlenmeleri SPSS (Statistical Package for the Social Science) paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

Ankette seçeneklerin her birine verilen yanıtların frekans (f), yüzde (%) ve aritmetik ortalama (\bar{X}) dağılımları alınarak tablolar biçiminde sunulmuştur.

4. BULGULAR VE YORUMLAR (FINDINGS AND COMMENTS)

4.1. Anketten Elde Edilen Bulgular

(Findings Obtain From Questionnaire)

Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde proje görevi, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası uygulamalarına ilişkin çeşitli görüşleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin proje görevi, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasına ilişkin görüşleri
(Table 1. Teachers' opinions about project task, performance task and portfolio)

Maddeler		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	\bar{X}
Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin farkında olmalarına yardımcı olmaktadır.	f	32	65	1	9	1	4,09
	%	29,6	60,2	0,9	8,3	0,9	
Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının öğrenciyi tanımaya katkısı yoktur.	f	3	30	5	50	20	2,50
	%	2,8	27,8	4,6	46,3	18,5	
Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası ile öğrenci bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklerinin tümü dikkate alınarak çok boyutlu bir biçimde değerlendirilmektedir.	f	18	59	10	19	2	3,67
	%	16,7	54,6	9,3	17,6	1,9	
Öğrencilerin proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasına değerlendirme ölçeği (rubrik) kullanılarak puan verilmesi gereksizdir.	f	7	27	12	44	18	2,64
	%	6,5	25,0	11,1	40,7	16,7	
Grup proje ve performans görevlerinde her öğrencinin bireysel katkısını belirlemek zordur.	f	15	60	31	-	2	3,51
	%	13,9	55,6	28,7	-	1,9	
Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası öğrencilerin derse ilgilerini artırmaktadır.	f	26	61	3	18	-	3,88
	%	24,1	56,5	2,8	16,7	-	
Grup proje ve performans görevleri, öğrencilere grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunmaktadır.	f	24	56	10	17	1	3,79
	%	22,2	51,9	9,3	15,7	0,9	
Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası, öğrencilerin sorumluluk sahibi olmalarına yardımcı olmaktadır.	f	32	61	6	9	-	4,07
	%	29,6	56,5	5,6	8,3	-	
Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası, öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.	f	23	64	7	14	-	3,89
	%	21,3	59,3	6,5	13,0	-	
Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası, öğretmenin öğrenci başarısını ölçmeye ilişkin olarak işini kolaylaştırmaktadır.	f	13	53	9	28	5	3,38
	%	12,0	49,1	8,3	25,9	4,6	
Öğrenciler, proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasına yazılı yoklama kadar önem vermemektedirler.	f	16	61	1	27	3	3,56
	%	14,8	56,5	0,9	25,0	2,8	
Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası, öğrencileri araştırmaya teşvik etmektedir	f	20	68	6	14	-	3,87
	%	18,5	63,0	5,6	13,0	-	
Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası sayesinde öğrenci Sosyal Bilgiler dersindeki eksik yönlerini fark etmektedir.	f	15	48	13	31	1	3,42
	%	13,9	44,4	12,0	28,7	0,9	
Sosyal Bilgiler derslerinde proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası amacına uygun bir biçimde uygulanıyor.	f	11	38	9	43	7	3,03
	%	10,2	35,2	8,3	39,8	6,5	
Sosyal Bilgiler dersi için proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası hazırlama öğrencinin isteğine bırakılmamalıdır.	f	12	46	7	35	8	3,18
	%	11,1	42,6	6,5	32,4	7,4	

Öğretmenlerin %29,6'sı proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası uygulamalarının öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin farkında

olmalarına yardımcı olduğu ifadesine tamamen katılıyorum, %60,2'si katılıyorum, %0,9'u fikrim yok, %8,3'ü katılmıyorum ve %0,9'u da hiç katılmıyorum biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1). Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun (%89,8) tamamen katılıyorum ve katılıyorum cevabını vermeleri gerçekten dikkat çekici bir durumdur. Buradan hareketle, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin, öğrencinin ilgi ve yeteneklerini fark etmesi açısından faydalı olduğu sonucu çıkarılabilir.

Öğretmenlerin proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası uygulamalarının öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin farkında olmalarına yardımcı olduğuna ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=4,09$) bakıldığında katılıyorum biçiminde görüş belirttikleri anlaşılmaktadır (Tablo 1).

Öğretmenlerin %2,8'i proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının öğrenciyi tanımaya katkısı olmadığı ifadesine tamamen katılıyorum, %27,8'i katılıyorum, %4,6'sı fikrim yok, %46,3'ü katılmıyorum ve %18,5'i de hiç katılmıyorum biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının öğrenciyi tanımaya katkısı olmadığına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=2,50$) bakıldığında katılmıyorum biçiminde görüş belirttikleri görülmektedir. Yani öğretmenlerin çoğunluğunun, proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının öğrenciyi tanımaya katkısı olduğunu düşündükleri ifade edilebilir (Tablo 1).

Eğitim faaliyetlerinde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklerinin tümünün dikkate alınarak değerlendirilmesi son derece önemlidir. Anketi cevaplayan öğretmenlerin %16,7'si proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası ile öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklerinin tümü dikkate alınarak çok boyutlu bir biçimde değerlendirildiği ifadesine tamamen katılıyorum, %54,6'sı katılıyorum, %9,3'ü fikrim yok, %17,6'sı katılmıyorum ve %1,9'u da hiç katılmıyorum biçiminde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası ile öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklerinin tümü dikkate alınarak çok boyutlu bir biçimde değerlendirildiğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,67$) bakıldığında katılıyorum biçiminde görüş belirttikleri söylenebilir (Tablo 1). Öğretmenlerin bu hususa daha çok olumlu görüş belirtmelerinden, öğrencilerin çok boyutlu bir şekilde değerlendirilmelerinde proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası gibi farklı ölçme ve değerlendirme tekniklerinin önemli katkısının olduğu sonucu çıkarılabilir.

Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinde puanlama ölçeği (rubrik) kullanmak gereklidir. Öğrencilerin hazırladığı proje, performans görevi ve ürün dosyası, ancak rubrik kullanarak objektif bir şekilde değerlendirilebilir. Öğretmenlerin %6,5'i öğrencilerin proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasına değerlendirme ölçeği (rubrik) kullanılarak puan verilmesinin gereksiz olduğu ifadesine tamamen katılıyorum, %25'i katılıyorum, %11,1'i fikrim yok, %40,7'si katılmıyorum ve %16,7'si da hiç katılmıyorum şeklinde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğrencilerin proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasına değerlendirme ölçeği (rubrik) kullanılarak puan verilmesinin gereksiz olduğuna ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=2,64$) bakıldığında fikrim yok biçiminde görüş belirttikleri ifade edilebilir (Tablo 1). Öğretmenlerin rubrik kullanmanın gerekliliği konusunda kararsız bir tutum içinde oldukları sonucunu çıkarmak mümkündür. Fakat olumlu görüş belirtenlerin (rubrik kullanmanın gerekli olduğunu düşünenlerin) sayısının yüksek olması da (%57,4) dikkat çekici bir durumdur.

Grup proje ve performans görevlerinde her öğrencinin bireysel katkısını belirlemenin zor olduğuna sosyal bilgiler öğretmenlerinin %13,9'u

tamamen katılıyorum, %55,6'sı katılıyorum, %28,7'si fikrim yok ve %1,9'u da hiç katılmıyorum biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, grup proje ve performans görevlerinde her öğrencinin bireysel katkısını belirlemenin zor olduğuna ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,51$) bakıldığında *katılıyorum* biçiminde görüş belirttikleri sonucuna ulaşılabilir (Tablo 1). İşbirliği yapma, yardımlaşma ve paylaşma gibi önemli değerleri kazandırmayı amaçlayan grup çalışmalarında öğrencilerin bireysel katkısını belirlemek kolay değildir. Öğretmenlerin görüşlerinin de genel itibarıyla bu yönde olması, öğretmenlerin grup çalışmalarını değerlendirirken bir takım güçlüklerle karşılaştıklarını göstermektedir.

Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının öğrencilerin derse ilgilerini artırdığına sosyal bilgiler öğretmenlerinin %24,1'i tamamen katılıyorum, %56,5'i katılıyorum, %2,8'i fikrim yok ve %16,7'si de katılmıyorum biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının öğrencilerin derse ilgilerini artırdığına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,88$) bakıldığında *katılıyorum* biçiminde görüş belirttikleri şeklinde istatistikî bir yorum yapılabilir (Tablo 1). Bu hususta olumlu görüş belirtenlerin oranının yüksek olması dikkat çekicidir.

Grup proje ve performans görevlerinin, öğrencilere grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunduğuna sosyal bilgiler öğretmenlerinin %22,2'si tamamen katılıyorum, %51,9'u katılıyorum, %9,3'ü fikrim yok ve %15,7'si katılmıyorum ve %0,9'u da hiç katılmıyorum biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, grup proje ve performans görevlerinin, öğrencilere grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunduğuna ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,79$) bakıldığında *katılıyorum* biçiminde görüş belirttikleri söylenebilir (Tablo 1). Olumlu görüş belirtenlerin oranının yüksek olması dikkate değer bulunmuştur. Öğretmenlerin genellikle grup çalışmalarına dayalı ödevler vermelerinin sebeplerinden birisinin de, öğrencilerin grup içinde öğrencilere önemli görevlerde bulunmalarına fırsat sağlama ve birlikte çalışma alışkanlığı kazandırma amacı taşıdığı sonucuna ulaşılabilir.

Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının, öğrencilerin sorumluluk sahibi olmalarına yardımcı olduğuna sosyal bilgiler öğretmenlerinin %29,6'sı tamamen katılıyorum, %56,5'i katılıyorum, %5,6'sı fikrim yok ve %8,3'ü katılmıyorum biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının, öğrencilerin sorumluluk sahibi olmalarına yardımcı olduğuna ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=4,07$) bakıldığında *katılıyorum* biçiminde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 1). Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu hususta olumlu görüş belirtmelerinden de anlaşılacağı üzere, proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının en önemli faydalarından birisinin, öğrencilere sorumluluk kazandırma olduğu sonucu çıkarılabilir.

Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının, öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağladığına sosyal bilgiler öğretmenlerinin %21,3'ü tamamen katılıyorum, %59,3'ü katılıyorum, %6,5'i fikrim yok ve %13'ü katılmıyorum biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının, öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağladığına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,89$) bakıldığında *katılıyorum* biçiminde görüş belirttikleri sonucuna ulaşılabilir (Tablo 1). Kuşkusuz proje, performans görevi ve ürün dosyası gibi alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin faydalarından birisi de, öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlamasıdır. Öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştirebilecek türden ödevler verilmesine dikkat edilmelidir. Öğretmenlerin %13'lük kısmının olumsuz görüş belirtmeleri ise

dikkate değer bulunmuştur. Öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmedeğini düşünen öğretmenlerin bir takım sorunlarla karşılaştıkları için bu şekilde olumsuz görüş belirttikleri tahmin edilmektedir.

Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının, öğrenci başarısını ölçmeye ilişkin olarak öğretmenin işini kolaylaştırdığına sosyal bilgiler öğretmenlerinin %12'si *tamamen katılıyorum*, %49,1'i *katılıyorum*, %8,3'ü *fikrim yok* ve %25,9'u *katılmıyorum* ve %4,6'sı *hiç katılmıyorum* biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, *proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının, öğrenci başarısını ölçmeye ilişkin olarak öğretmenin işini kolaylaştırdığına* ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,38$) bakıldığında *fikrim yok* biçiminde görüş belirttikleri ifade edilebilir (Tablo 1). Öğretmenlerin bir kısmının olumlu, bir kısmın ise olumsuz görüş belirtmesi oldukça düşündürücüdür.

Öğrencilerin proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasına yazılı yoklama kadar önem vermediklerine sosyal bilgiler öğretmenlerinin %14,8'i *tamamen katılıyorum*, %56,5'i *katılıyorum*, %0,9'u *fikrim yok* ve %25'i *katılmıyorum* ve %2,8'i *hiç katılmıyorum* biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, öğrencilerin *proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasına yazılı yoklama kadar önem vermediklerine* ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,56$) bakıldığında *katılıyorum* biçiminde görüş belirttikleri yorumu yapılabilir (Tablo 1). Yazılı yoklama notunun yılsonu notuna olan etkisinin daha fazla olması nedeniyle öğrencilerin bu tekniklere yazılı yoklama kadar önem vermedikleri ifade edilebilir. Öğrenci ve öğretmenlerin yılsonunda yapılan SBS'ye odaklanmaları ve çoktan seçmeli teste ağırlık vermeleri sebebiyle bu teknikleri fazla önemsemedikleri anlaşılmaktadır.

Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının, öğrencileri araştırmaya teşvik ettiğine sosyal bilgiler öğretmenlerinin %18,5'i *tamamen katılıyorum*, %63'ü *katılıyorum*, %5,6'sı *fikrim yok* ve %13'ü *katılmıyorum* biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, *proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının, öğrencileri araştırmaya teşvik ettiğine* ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,87$) bakıldığında *katılıyorum* biçiminde görüş belirttikleri söylenebilir (Tablo 1). Araştırmaya dayalı ödevler öğrencilerin değişik kaynaklardan hazırlanmalarını gerekli kılmaktadır. Öğretmenlerin daha çok araştırmaya dayalı ödevler vermelerinin en önemli sebeplerinden birisinin, öğrencileri araştırmaya teşvik etmek olduğu anlaşılmaktadır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin olumlu yanlarından birisi de, öğrencilerin eksik yönlerini fark etmelerine imkân sağlamasıdır. *Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası sayesinde öğrencinin sosyal bilgiler dersindeki eksik yönlerini fark ettiğine* öğretmenlerin %13,9'u *tamamen katılıyorum*, %44,4'ü *katılıyorum*, %12'si *fikrim yok* ve %28,7'si *katılmıyorum* ve %0,9'u *hiç katılmıyorum* biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, *proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası sayesinde öğrencinin sosyal bilgiler dersindeki eksik yönlerini fark ettiğine* ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,42$) bakıldığında *katılıyorum* biçiminde görüş belirttikleri görülmektedir (Tablo 1). Özellikle öğretmenler öğrencilerin eksik yönlerini tamamlayacak ödevler verebilirler.

Sosyal bilgiler derslerinde proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının amacına uygun bir biçimde uygulandığına öğretmenlerin %10,2'si *tamamen katılıyorum*, %35,2'si *katılıyorum*, %8,3'ü *fikrim yok* ve %39,8'i *katılmıyorum* ve %6,5'i *hiç katılmıyorum* biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, sosyal bilgiler derslerinde proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının amacına uygun bir biçimde uygulandığına ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,03$) bakıldığında *fikrim yok* biçiminde görüş belirttikleri ifade edilebilir (Tablo 1). 2005 yılında uygulanmaya konulan yeni sosyal bilgiler öğretim programı ile birlikte alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılmasına başlanmıştır. Bu programın gereği olarak öğrencilere proje görevi, performans görevi ve ürün dosyası gibi etkinlikler yapılmaya başlanmış, fakat son dört yıl içerisinde bu tekniklerin uygulanması hususunda MEB tarafından birçok değişiklik yapılmıştır. Örneğin 2005 yılında öğrencinin ürün dosyası tutması zorunlu tutulurken daha sonraki yıllarda değişikliğe gidilerek öğrencinin isteğine bırakılmıştır. Fakat öğretmenlerin bu tekniklere alışmasının biraz zaman aldığı ve bir takım güçlüklerle karşılaştıkları da önemli bir gerçektir. Öğretmenlerin azımsanmayacak bir kısmının bu hususta olumsuz görüş belirtmesinin sebebi buna bağlı olabilir. Öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılacak olunursa; şuan itibarıyla proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyasının amacına uygun bir biçimde uygulandığını belirtmek pek mümkün değildir. Bunun yanında, bu tekniklerin amacına uygun bir şekilde uygulandığını ifade eden öğretmenlerin sayısının yüksek olması da dikkate değer bulunmuştur.

Sosyal bilgiler dersi için proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası hazırlama isteğinin öğrenciye bırakılması gerektiğine öğretmenlerin %11,1'i tamamen katılıyorum, %42,6'sı katılıyorum, %6,5'i fikrim yok ve %32,4'ü katılmıyorum ve %7,4'ü hiç katılmıyorum biçiminde görüş belirtmiştir (Tablo 1).

Öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersi için proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası hazırlama isteğinin öğrenciye bırakılması gerektiğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına ($\bar{X}=3,18$) bakıldığında *fikrim yok* biçiminde görüş belirttikleri söylenebilir (Tablo 1). MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği gereği öğrencinin hangi dersten proje görevi ve ürün dosyası hazırlamak isteği kendisine bırakılmışken, performans görevi uygulamasında böyle bir durum söz konusu değildir. Öğrencilerin her dersten, her dönemde en az bir performans görevi hazırlama zorunluluğu bulunmaktadır. Buna bağlı olarak öğretmenlerin azımsanmayacak bir kısmının bu tür uygulamaların öğrenci isteğine bırakılması hususunda olumlu görüş belirttikleri anlaşılmaktadır.

4.2. Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular (Findings Obtain From Interview)

Öğretmenlerin "Proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası uygulamalarının faydaları nelerdir?" sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 16'sı alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğretmen açısından faydası yönünde görüş ifade etmişlerdir. Görüşmeye katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 13'ü alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğretmen açısından faydalı olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerin 4'ü öğrenci konuya ön hazırlıklı geldiği için öğretmenin işinin kolaylaşması, 3'ü öğrenciyi daha iyi tanımasını sağlaması, 2'si öğrencinin başarı takibinin düzenli olması açısından öğretmene fayda sağladığını ifade etmişlerdir. Bunun yanında sınıfta ders aracı olarak kullanılması, öğrenci ile olan iletişime olumlu katkı sağlaması, öğrencinin derse karşı tutumunu belirlemesi, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını tespit etmede yardımcı olması açısından öğretmene fayda sağladığı yönünde görüş belirten öğretmenlerin de bulunduğu görülmüştür. 3 öğretmenin ise öğretmene sağladığı faydası olmadığını belirtmeleri dikkat çekicidir (Tablo 2).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 43'ü alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğrenci açısından faydası yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu öğretmenlerin 5'i öğrencinin bilgisini artırması, 4'ü

öğrenciyi araştırmaya sevk etmesi, 4'ü araştırma becerisi kazandırması, 4'ü kendilerini ifade etme imkânı sağlaması açısından öğrenciye fayda sağladığını belirttikleri görülmüştür. Öğretmenlerin, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğrenci açısından daha birçok faydası olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır. 1 öğretmenin ise öğrenciye sağladığı faydası olmadığını ifade etmesi dikkat çekicidir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğretmenlerin, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin faydalarına ilişkin görüşleri
(Table 2. Teachers' opinions about useful of project task, performance task and portfolio)

Öğretmen Açısından Faydaları	f
Öğrenci konuya ön hazırlıklı geldiği için öğretmenin işinin kolaylaşması	4
Öğrenciyi daha iyi tanımasını sağlaması	3
Öğrencinin başarı takibinin düzenli olması	2
Sınıfta ders aracı olarak kullanılması	1
Öğrenci ile olan iletişime olumlu katkı sağlaması	1
Öğrencinin derse karşı tutumunu belirlemesi	1
Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını tespit etmede yardımcı olması	1
Öğretmene sağladığı faydası yok	3
Toplam	16
Öğrenci Açısından Faydaları	f
Öğrencinin bilgisini artırması	5
Öğrenciyi araştırmaya sevk etmesi	4
Araştırma becerisi kazandırması	4
Kendilerini ifade etme imkânı sağlaması	4
Etkili ve kalıcı öğrenme sağlaması	3
Merak duygusunu geliştirmesi	3
Yeteneklerinin farkına varmasını sağlaması	3
Düşünme becerilerini geliştirmesi	3
Konularla ilgili kazanımların pekişmesini sağlaması	2
Kültürünü artırması	2
Öğrencinin kendini değerlendirmesini sağlaması	1
Sorumluluk duygusunu geliştirmesi	1
Düzenli olmayı öğretmesi	1
Öğrenciyi hayata hazırlaması	1
Öğrenciyi daha aktif hale getirmesi	1
Öğrencilerin öz değerlendirme yapmalarını sağlaması	1
Öğrencilerin sosyalleşmesini sağlaması	1
Öğrencinin kendisine değer verildiğinin hissetmesini sağlaması	1
Öğrencilerin el becerilerini geliştirmesi	1
Öğrenciye sağladığı faydası yok	1
Toplam	43
Genel Toplam	59

Bir öğretmenin (Öğrt14-E) alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin faydaları ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

"Proje ve performans görevi ile öğrenci ürün dosyası gibi teknikler öğrencileri araştırmaya sevk eder. Çocuğun yaparak ve yaşayarak oluşturduğu ödevler etkili ve kalıcı öğrenme oluşmasını sağlar".

Öğrt11-B, alternatif ölçme ve değerlendirme uygulamalarının, öğrenci başarı durumundaki değişikliklerin daha kolay takip edilmesini sağladığını

belirtmektedir. Aynı zamanda bu teknikler sayesinde öğrencinin kendi başarısı hakkında fikir edinebildiğini ifade etmektedir. Öğrt11-B bu hususlarla ilgili görüşünü, "Bu teknikler sayesinde öğrencinin takibi, başarı anlamında, daha düzenli yapılır. Öğrenci de kendini daha somut takip edebilir" biçiminde ifade etmiştir.

Öğrt12-E, proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası gibi alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğretmene faydası olmadığını; öğrenciye ise birçok faydası olduğunu, "Öğretmen açısından çok faydalı olduğuna inanmıyorum. Öğrenci açısından, araştırma, merak ve sorumluluk duygularını geliştiren, bilgi ve kültürünü artıran faydaları vardır" şeklindeki ifadeleriyle açıklamıştır.

Öğrt18-E, öğrencilerin bu teknikler sayesinde öz değerlendirme yaptıklarını, "Öğrenciler proje, performans ödevi ve ürün dosyası sayesinde kendi çalışmalarına göre başarılarını değerlendirmektedirler. Öğrenciler, bu ödevlerle kendi kendilerini de değerlendirmiş oluyorlar" biçiminde açıklamıştır.

Öğrt16-E ise bu uygulamaların tam anlamıyla yapılırsa faydalı olacağı ile ilgili görüşlerini, "Layıkıyla yapılırsa, amaçlarını gerçekleştiren öğretmen için manevi haz, öğrenci için, araştıran, sorgulayan, çok boyutlu düşünebilen, sonuca ulaşabilen bir kişilik yapısı sağlar" biçimindeki sözleriyle ifade etmiştir.

Bir öğretmen (Öğrt15-B) ise bu tekniklerin faydalarını şu sözlerle açıklamıştır:

"Öğrencinin araştırma yeteneğinin gelişmesine yardımcı oluyor. Performans ödevleri çok verildiğinde öğrenciyi sıkıntıya soktuğunu düşünüyorum. Öğrenci performans ödevi hazırlayayım derken ders çalışmıyor. Verilen ödevin öğrencinin eğer gerçekten araştırıyorsa bilişsel açıdan yetenekleri ortaya çıkabilir. Öğrenci ürün dosyası hazırlayarak ise hazırladığı ürün dosyasını görerek kendisinin de bir şeyler yapacağını farkına varmasına yardımcı oluyor".

Başka bir öğretmenin (Öğrt1-B) alternatif ölçme ve değerlendirmenin öğretmen açısından faydası konusundaki düşünceleri şu şekildedir:

"Öğrenciyi tanıması açısından faydalı olduğunu düşünüyorum. Yani öğretmen öğrenciyi daha iyi tanıyabilir. Çünkü öyle bir proje ödevleri geliyor ki, gerçekten derste çok kötü olan bir öğrenci, benim olmuştu öyle. Sefa diye bir öğrenci çok güzel bir ödevle geldi. Müthiş bir dergi hazırlamıştı. Dergide; resimleri, kapakları, başlık, her şey çok mükemmel hazırlanmıştı. Hala saklıyorum o ödevi. Yeni bir tane Asuman diye geçen senlerden bir öğrencim vardı. O, dersi çok kötü olduğu halde çok güzel bir ödev hazırlamıştı. Ben öğrencilerimi onunla tanıyorum".

Öğrt10-B'nin alternatif ölçme ve değerlendirmenin öğrenci açısından faydası konusundaki düşünceleri şu şekildedir:

"Öğrenciler projeye mesela kendilerini ifade ediyorlar. O zamana kadar belki öğretmene kendilerini ifade etme imkânı bulamamışlar, yazılı da belki başarılı olamamışlar, ama güzel bir ödev hazırlayarak öğretmene gösterebiliyorlar kendilerini... Bir imkân yani onlar için. Öğrenci ürün dosyası sayesinde öğrenciler bilmedikleri şeyleri öğreniyorlar. Öğretmen öğrencide bir düzen görüyor. Düzenli olmalarını öğretiyor. Bilgilerini depoluyorlar".

Öğrt2-E ise alternatif ölçme ve değerlendirmenin faydası konusundaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

"Öğrenci kendini hayata hazırlayabiliyor. Bir projenin bir konunun nasıl hazırlanması gerektiğini öğreniyor. En azından çocuğun dünya ufku genişliyor. Çünkü her konu hakkında aşına oluyor. Öğrencinin düşünme becerisi gelişiyor. Öğrenci diyelim ki 3-5 tane kaynaktan hazırlandı. Ne oluyor, ayrı ayrı

kaynaklardan hazırlandığı için o konu hakkında gerçekten güzel bir düşünceye sahip oluyor”.

İki öğretmen (Öğrt3-B; Öğrt9-B) proje ve performans görevlerinin yararları konusunda, öğrencilerin ilgisini çekecek daha zevkli konuların verilmesi durumunda yararlı olduğunu, fakat sadece araştırmaya dayalı ödevlerin pek etkili olmadığını düşünmektedirler. Öğrt3-B bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmiştir:

“Öğrenci gerçekten proje görevini araştırıp gelse öğrenci için faydalı oluyor. Ama mesela bir gün önce verdiğimi öğrenci ertesi gün öğrenci proje ödevi olarak yazıp getirmiş. Bir konuyu veriyorsun, çıktı olarak getirmiş. Hiç düşünmemiş, üzerinde çalışmamış, pek fazla çalışma yapmamış. Yani hazır bilgiyle gelmiş. Ama mesela pano, kitapçık şeklinde hazırlanan projelerin daha faydalı olacağını düşünüyorum. Çünkü biraz emek sarf ediyor. Mesela fotoğraflarla kitapçık hazırlattım. Onların daha faydalı olacağını düşünüyorum”.

Öğrt9-B proje görevinin faydalarını, “Öğrencilere öğrenme açısından, bilimsel araştırma basamaklarını öğrenme açısından faydası var. Sadece söylemle değil de kaynaklara başvurarak, ilgili kişilerle görüşerek ya da ilgili yerleri ziyaret ederek öğrencilerin sosyalleşmesi açısından da faydası var. Öğrenci ile öğretmen arasındaki iletişimi sağlıyor. Öğrenci kendine değer verildiğini hissediyor” biçiminde ifade etmiştir.

Öğrt13-E'nin bu konudaki görüşleri ise şöyledir:

“Eğer öğrenci verilen proje ve performans ödevlerini gerçekten araştırmışsa faydalı olduğunu düşünüyorum. Bunu yapan da az öğrencimiz var. Öğrenciler performans ödevini mesela internetten çıkardığı gibi yazıp getiriyor. Bazen konuyla alakasız şeyler bile çıkıyor. Oğlum okudun mu? Diyorum. Yok yani okumadan bile geliyorlar. Fakat ilgi duyacakları, zevkle yapacakları bir şey verince daha faydalı sonuçlar çıkıyor”.

Öğrencilere uygun proje-performans görevi verilmesi gerektiğini düşünen bir öğretmenin (Öğrt4-E) alternatif ölçme ve değerlendirme konusundaki görüşleri şu şekildedir:

“Çıkmaza sürükledikten sonra yeni ölçme ve değerlendirme tekniklerinin faydası yoktur, diyemeyiz. Vardır. Fazla dallandırıp budaklandırmadan öğrenci kapasitesine uygun proje ve performans görevi verildiği zaman hem öğrenci hem de bizim açımızdan bir sorun olacağı kanaatinde değilim”.

Öğrt6-E alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinin faydalarını, “Önceki müfredat programına göre yeni müfredat programındaki bu tekniklerin öğrenciyi daha fazla harekete geçiren, aktif hale getiren yönleri var. Ben onların faydalı olduğunu düşünüyorum. Öğrenci merkezli eğitim olması” biçiminde ifade etmiştir.

Öğrt7-E'nin bu konu ile ilgili görüşleri ise şu şekildedir:

“Önceden sadece görsel sanatlar, teknoloji tasarım dersinde, öğrenci kartonu, makası kullanırken, şimdi bir fen dersinde, sosyal bilgilerde, tüm derslerde kullanıyor. Bu derslerin birbirine olan yardımını sağlıyor. Öğrenci bunları mesela teknoloji tasarım dersine girince yadırgamıyor. Çoklu zekâya uygun olarak öğrencinin müziği, el becerisi de ortaya çıkması lazım. Mesela bir tarih şeridi hazırladık. Sanki çocuklar daha bir şeye girdiler. Hani derse hazırlanırken not alırız ya, aldığımız o notlar yazılı da aklımıza gelir. Çocuklar da tarih şeridi yapınca, çocukta onunla ilgili nüanslar, izler kalıyor. Bu da öğrenmenin biraz daha kalıcı hale gelmesini sağlıyor. Bir sınıftaki bütün çocuklardan sentez basamağında dönüt alamayız, ama tamamında bilgi basamağında dönüt alabiliriz. Bir kısmından kavrama basamağından dönüt alabiliriz. Çok azından analiz

basamağında dönüt alabiliriz. Bu ödevlerle öğrenciler birçok öğrenme basamağında değerlendirilir”.

Öğrt7-E ürün dosyasının faydalarını şu şekilde ifade etmiştir:

“Ürün dosyası, özellikle öğrencilerin uzaysal zekâlarını bu dosyalarla çıkarabiliyoruz. Misal, sosyal bilgilerden, fen bilgisinden hazırladıkları bir ürün dosyası, bunların özellikle resim gibi alanlara yönelmelerini de kolaylaştırıyor. Okulda hemen öğretmenimizin dikkatini çekiyor. Ürün dosyası konusunda veli de bilgilendiriliyor. Bilgilendirme sürecinde veliye de ulaşıyor. Veli çocuğunun dersin öğrenilmesinde, kavranmasındaki süreçlerine katılmış oluyor”.

Öğrt8-B alternatif ölçme-değerlendirmenin faydalarını şu şekilde açıklamıştır:

“Bu teknikler öğrenciyi araştırmaya sevk ettiği için, mesela ben yeni verdiğim halde proje görevlerini, şimdiden araştırmaya başladıklarını gördüm. İşte resimler getiriyorlar, hocam bu resimler olur mu? Bu araştırma esnasında farklı konular da öğrendiklerini gördüm. Faydaları var sonuçta. Belirlenmiş bir sistem olduğu için faydaları var”.

Bir öğretmen (Öğrt5-B) ise proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası gibi alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinin faydası olmadığını düşünmektedir. Öğrt5-B bu konudaki düşüncelerini şu şekilde açıklamıştır:

“Proje görevinin bir araştırmacının yaptığı, bilimsel bir şey olduğunu, onlara bir şey katacak, onların eğitimini yüceltecek bir şey olduğunu göremedim. Faydalı bulmuyorum. Hiçbir faydası yok. Ben bunu 28 yıllık bir eğitimci olarak söylüyorum. Ben faydasını görmedim. Kendi dersim için faydasını görmedim. Ya da bizim dersimizde araştırma sınırlı mı? Daha yüzeysel mi oluyor? Başka branşlardaki arkadaşlar memnun kaldıklarını söylüyorlar. Ama ben kendi dersimde bunu sağlayamadım. Yani öğrencilere verimli olduğunu düşünemedim, göremedim”.

Öğretmenlerin “Öğrencilerinizin proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası gibi alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerine öğrencilerinizin bakış açıları nasıldır?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 3’te verilmiştir.

Öğretmenlerin 8’inin, istekli ve başarılı öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinin gerekli olduğunu düşündüklerini; 8’inin ise isteksiz ve başarısı düşük öğrencilerin gereksiz olduğunu düşündüklerini ifade etmeleri dikkat çekicidir. Öğrencilerin başarı ve istek durumları ile alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine öğrencilerin bakış açıları arasında bir ilişki olduğu sonucuna varılabilir. Öğretmenlerin 4’ü ise SBS’ye hazırlanan öğrencilerin bu uygulamaları külfet olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenlerin 3’ü alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinden öğrencilerin hoşlandığını ve 2’si öğrencilerin bu tekniklere ilgi duymadığını ifade etmişlerdir. Bunun yanında öğrencilerin bu tekniklere ilgi duymadığı görüşünde olan öğretmen sayısı 2’dir. Öğretmenlerin 2’si zorlaştırılmadığında severek yapıyorlar, 1’i çok fazla görev verildiğinde sıkılıyorlar, 1’i ders notlarını yükselten bir uygulama olarak görüyorlar, 1’i bu tür çalışmalarla not almak öğrencilere daha kolay geliyor, 1’i zaman kaybı olarak düşünüyorlar biçiminde görüş belirtmişlerdir (Tablo 3).

Tablo 3. Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine öğrencilerinin bakış açılarına ilişkin öğretmen görüşleri
(Table 3. Teachers' opinions about viewpoint of students to project task, performance task and portfolio)

Öğretmenlere Göre Öğrencilerin Alternatif Ölçme-Değerlendirme Tekniklerine Bakış Açıkları	f
İstekli ve başarılı öğrenciler gerekli olduğunu düşünüyorlar	8
İsteksiz ve başarısı düşük öğrenciler gereksiz olduğunu düşünüyorlar	8
SBS'ye hazırlanan öğrenciler külfet olarak görüyorlar	4
Alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinden hoşlanıyorlar	3
Öğrenciler ilgi duyuyorlar	2
Öğrenciler ilgi duymuyorlar	2
Zorlaştırılmadığında öğrenciler severek yapıyorlar	2
Çok fazla görev verildiğinde sıkılıyorlar	1
Ders notlarını yükselten bir uygulama olarak görüyorlar	1
Bu tür çalışmalarla not almak öğrencilere daha kolay geliyor	1
Zaman kaybı olarak düşünüyorlar	1
Görüşler Toplamı	33

Bir öğretmen (Öğrt13-E) alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine öğrencilerin bakış açıları ile ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

"Öğrenciler proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası gibi alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerini kendilerine angarya gibi bakıyorlar. Biran önce bitirip notu almaya çalışıyorlar".

Öğrt14-E bu husustaki görüşünü, *"Başarılı ve istekli öğrenciler bu konuda yapıcı ve yaratıcı olurken; isteksiz öğrenciler konusunda sıkıntı yaşamaktadır"* şeklindeki ifadeleriyle açıklamıştır.

Öğrt11-B'nin görüşleri de Öğrt14-E'nin görüşlerine benzemektedir. Öğrt11-B'ye göre, *"Sorumluluk sahibi öğrenciler için eğlenceli oluyor. Puanlarını yükseltmek için de kullanıyorlar bunları. Bazı öğrenciler proje ödevini tam anlamıyorlar ve performans ödevi gibi bir günde yapmaya çalışıyorlar"*.

Öğrt12-E'ye göre ise; *"Birçok öğrenci zorunlu olmadıkça yapmayacaklarını söylüyor. Tabi bir kısım öğrenci de bu olaya olumlu bakıyor"*.

Öğrt18-E bu husustaki görüşünü, *"Bu ödevleri angarya gören öğrenciler çoğunluktadır"* biçiminde ifade etmiştir.

Öğrt6-E'ye göre; *"Bu tekniklere öğrencilerin bakış açıları öğrenciden öğrenciye değişiyor. Başarılı öğrenciler verilen bu ödevi yerine getirirken mutlu oluyor. Bir sorumluluk verdiğiniz zaman... Bazı öğrenci de var ki, bunu bir külfet olarak görüyor. Zorla yapıyor"*.

Bir öğretmenin (Öğrt16-E) bu husustaki görüşleri şu şekildedir:

"Öğrenciler bunları fazladan bir yük olarak görüyorlar. Doğru dürüst ortaya çıkan bir ödevi de mutlaka öğrencinin anne ve babası tarafından desteklenerek veya tamamen onlar tarafından yapılmakta veya çok sıradan çıktılar alınıp getirilmektedir".

Öğrt2-E, *"Bu alternatif ölçme-değerlendirme uygulamalarına gerçekten ilgi duyan öğrencilerimiz var. Fakat bu konuda ilgi duymayan öğrencilerimiz de var. Yazılıdan daha fazla önem verdikleri olabiliyor"* biçiminde düşüncelerini ifade etmiştir.

Öğrt8-B'ye göre de öğrencilerin bu tekniklere bakış açıları öğrenciden öğrenciye değişebilmektedir. Öğrt8-B görüşünü; *"Öğrenciler bu*

ödevleri genelde yapmak istemiyorlar. İşte zaman kaybı niye yapıyoruz falan diyorlar. İşte anlatmak zorunda kalıyorsun. İşte siz araştırma esnasında farklı konuları öğreniyorsunuz. Ön hazırlıklı geliyorsunuz. Bunları söylüyorum. Birkaç kişi bunları severek çok güzel ve özel düzenli tutuyor. Birkaç tanesini sakladım. İnanılmaz güzel. Yazılarını yazmış, aralarına resimler koymuş, arkaya görseller sayfası yapmış. Çok özveriyle yapanlar var. Ama geneli, yine mi performans ödevi veriyorsunuz? Yine mi ürün dosyası? diyorlar” biçiminde ifade etmiştir.

Öğrt3-B öğrencilerin bu tekniklere ilişkin bakış açılarını şu şekilde açıklamaktadır:

“Zaten projeyi istekli olan öğrencilere veriyoruz. Yani her sınıftan hiç çıkmazsa 7-8-10 arası öğrenci çıkıyor. İstekli olduğu için daha güzel hazırlayıp getiriyorlar. Ama performans biraz zoraki olunca, öğrenci biraz daha baştan savma yapıp geliyor. Zorunlu olduğu için ürün dosyaları da öyle. Zaten belli başlı öğrenciler proje görevi almak istemeyen öğrenciler. Bunlar zaten hiçbir şey veremeyeceğim öğrenciler”.

Öğrt17-B öğrencilerin bu tekniklere ilişkin bakış açılarını şu şekilde açıklamaktadır:

“Proje ödevi eskiden de var olan bir ödevdi. Bu nedenle bir sıkıntı oluşturmuyor. Fakat performans görevi bazen sıkıntı yaratabiliyor. Çünkü öğrenciler tüm derslerden bunu alıyorlar bu da öğrencilerin yetiştirmesinde problem yaratabiliyor. Araştırma ödevlerini ise geneli seviyor”.

Öğrt15-B'nin bu husustaki görüşü dikkate değerdir:

“Öğrenciler proje ödevini performans ödevinden daha fazla önemsiyorlar. Ürün dosyasını eğer ödevlerini yapabiliyorlarsa önemsediklerini görüyorum. Performans ödevi çok verilirse öğrencilerin sıkıntı yaşadıkları gözlemlenmektedir”.

Öğrt5-B'nin bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

“Öğrencilerin bu şekilde proje-performans ve ürün dosyası ile değerlendirilmenin zaman zaman hoşlarına giden tarafları var. Hazır, işte bir yerden toplayıp getirmişse, bununla not almak onlara kolay geliyor. Yorulmamış oluyorlar. Bu çalışmalar onlar için eğlenceli geliyor. Bir internete gidecek bir şey bulacak. Ya da anne-babaya diyecek ki, öğretmenimiz ödev verdi. Benim mutlaka internete gitmem lazım. O konuda bir zorlama yapıyor ailesine. Hoşuna gidiyor. Ama yazılılara çalışmıyor”.

Öğrt1-B öğrencilerin alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerine bakış açıları ile ilgili görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Yeni ölçme-değerlendirme teknikleri öğrenciler için külfet. Yani onlar için külfet. Gerek yok diyorlar. Çalışkan öğrencilerimiz, SBS’de iyi bir puan bekleyen öğrencilerimiz külfet olarak görüyor. Yazılı yoklama kadar önem vermiyorlar. Çok iyi bir öğrencim var. SBS’den 480 puan aldı. Performansı 80. O kadar sıradan bir ödev hazırlamış ki, öğretmenim benim vaktim yok diyor. Ben akşam dershaneye gidiyorum. Nasıl yapayım? Diyor. 80 verdim zorlayarak”.

Öğretmenlerin “Proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası gibi alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinin kullanılmasından sonra öğrenci velilerinin tepkileri nasıl olmuştur?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4’te verilmiştir.

Öğretmenlerin 5’i, velilerin, alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinin öğrencilere ve kendilerine yük olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 5’i ise velilerin evlerinde bilgisayar ve internet olmadığı için şikâyet ettiklerini, 4’ü velilerin öğrencilere yardım edemediklerinden dolayı bu tekniklerden rahatsızlık duydukları görüşlerini ifade etmişlerdir. Aynı zamanda 4 öğretmen, velilerin bu teknikleri tam

algılayamadıklarını belirtmişlerdir. Velilerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin olarak pek fazla bilgi sahibi olmadıkları sonucu çıkarılabilir. Öğretmenlerin 4'ünün ise velilerin SBS'yi daha fazla önemsediklerini ifade etmesi dikkat çekicidir. 3 öğretmen ekonomik gücü zayıf olan velilerin bu durumdan şikâyetçi olduklarını belirtirken 3 öğretmen de velilerin bu teknikleri faydalı bulduğunu ifade etmiştir. (Tablo 4).

Tablo 4. Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine öğrenci velilerinin bakış açılarına ilişkin öğretmen görüşleri
(Table 4. Teachers' opinions about viewpoint of parents to project task, performance task and portfolio)

Öğretmenlere Göre Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinin Kullanılmasından Sonra Öğrenci Velilerinin Tepkileri	f
Öğrencilere ve kendilerine yük olduğunu düşünmeleri	5
Evlerinde bilgisayar ve internet olmadığı için şikâyet edilmesi	5
Velilerin öğrencilere yardım edemediklerinden bu tekniklerden rahatsızlık duymaları	4
Velilerin bu teknikleri tam algılayamamış olmaları	4
Velilerin SBS'yi daha fazla önemsemeleri	4
Ekonomik gücü zayıf olan velilerin bu durumdan şikâyetçi olması	3
Velilerin, bu tekniklerin faydalı olduğunu düşünmeleri	3
Velilerin kendileri araştırdıkları için memnun olmamaları	1
Öğrencilerin internet kafeye çok gittiklerinin şikâyet edilmesi	1
Ödevlerin çok uzun zaman almasından şikâyet etmeleri	1
Velilerin eğitim seviyelerinin düşük olması nedeniyle katkıları yok	1
Fikrim yok	1
Görüşler Toplamı	33

Öğretmenlerin düşüncelerine göre alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleriyle ilgili olarak velilerden gelen tepkilerin genelde olumsuz olduğu görülmektedir.

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bir okulda görev yapan Öğrt3-B alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerine ilişkin velilerin olumsuz tepkisini şu şekilde ifade etmiştir:

"Veliler proje-performans ve öğrenci ürün dosyası gibi alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinden pek haberdar olduklarını zannetmiyorum. Hocam diyor, 7-8. sınıfta her öğretmen bir ödev verir, hepsinden çıktı alırsam, ben zaten asgari ücretle çalışan bir insanım, zaten karşılayamam. O da haklı kendince".

Görüşme sürecine katılan öğretmenler genellikle velilerin proje-performans ve öğrenci ürün dosyası gibi alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinden haberdar olmadıklarını vurgulamaktadırlar. Öğrt9-B bu konuda şu açıklamaları yapmıştır:

"Velilerimizin bilgisi bile yok, doğru düzgün. Son yaptığımız veli toplantısında açıkladık, yine de sadece dinliyorlar. Müfredatın ne olduğunu, nasıl işlediğini, performans görevinin ne olduğu, projenin ne olduğu, ürün dosyalarının neler olduğu, bunlara velilerin ne gibi katkıları olacağını açıkladık. Sadece dinlemeyle yetiniyorlar. Velilerimizin okuma-yazma oranı çok düşük. Özellikle anneler açısından diyorum. Ya ilkökul

mezunular, ya da hiç bilmiyorlar. Dolayısıyla çok katkıları yok velilerin”..

Öğrt8-B bu konudaki düşüncelerini, “Veliler proje-performans ve öğrenci ürün dosyası gibi alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinden çok fazla haberdar değiller. Birkaç tanesi geldi. Aaa! benim oğlanın performans ödevi mi varmış? dedi. Bak teslim etmemiş, dedim. Benim haberim bile yok, dedi. Valla çocuğunuzda böyle bir eksiklik gördüyseniz öğretmenle işbirliği yapıp sık sık takip edeceksiniz, dedim” biçiminde açıklamıştır.

Öğrt1-B'nin bu konudaki görüşleri ise şu şekildedir:

“Öğrenci velileri tam algılayabilmiş değiller durumu. Yani ne işe yaradığını, performans ne kadar önemli. Notlarını etkiliyor çünkü. Çocukların notlarını etkiliyor. Yüzde 25'lik bir paya sahip. Yani velilerin tam anlamıyla algıladıklarını sanmıyorum. Aslında algılasalar çok güzel ödevler çıkabilir. Çok güzel ödevler gelebilir”.

Öğrt1-B “Hâlihazırdaki alternatif ölçme ve değerlendirme uygulamalarının veliler tarafından tam olarak kavranmadığı ve algılanmadığı görüşündedir. Aslında velilerin bu konuda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi sayesinde çok faydalı olacağı” kanısındadır.

Öğretmenlere göre veliler internete dayalı verilen proje ve performans görevi tekniklerinden şikâyetçidirler.

Öğrt5-B bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Veliler şikâyetçi. Veli diyor ki, benim 12 tane dersi var çocuğumun. Bir tane değil üç tane çocuğum var. Her gün internete para vermekten yoruldum. Niye bu kadar ödev veriyorsunuz? Diyormuşsunuz ki gidin internette araştırın. Belki de kullanıyor öğrenci onu. Biz de veliye, artık sistem böyle istiyor. Çocuklarınız internetle karşı karşıya, araştırmalarını böyle yapacaklar, bize sunacaklar, dediğimizde veli ikna oluyor. Ama bizi de suçluyorlar aslında. Niye bu kadar internete bağladınız? Bu kitaplarda yazmıyor da internete gidecek çocuklarımız, internet yok evimizde, gece ben kızımı nasıl göndereyim diye şikâyet var”..

Öğrt20-E bu husustaki görüşlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Veliler özellikler çok fazla ödev verildiğinde öğrencilerin SBS ve teste çok vakit ayıramadıklarından şikâyetçiler. Aynı zamanda internet kafeye çok gidildiğine ve internet kafelerin çok sağlıklı olmadığına dair ifadeler var. Kartonlara, öğrencilerin çok abarttığı bir takım ödevler yapılıyor. Bunlar veliye ekstra yük getiriyor. Veliler bazen bunu da dile getiriyorlar”.

Öğrt16-E ise, “Veliler, zaman alıcı, internet kafelere sürükleyici, öğrencinin kapasitesini aşan ödevlere karşı” biçiminde görüşünü dile getirmiştir.

Öğrt14-E de, “Velilerden, evlerinde bilgisayar ve internet olmadığı için şikâyetler geliyor” biçiminde görüşünü belirtmiştir.

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bir okulda görev yapan Öğrt10-B alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerine velilerin tepkisi ile ilgili olarak düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Veli toplantıları yaptık. Çocuklarının okumasını istiyor hepsi. Ama bazıları maddi olanaksızlık yüzünden internete gönderemiyoruz hocam. Ne yapayım diyor. Yani ekonomik sıkıntılar veliyi ve öğrenciyi, aynı zamanda öğretmeni güç durumda bırakıyor”.

Öğrt15-B ise, “Veliler, öğrencilere çok fazla ödev verildiğini ve bundan dolayı çalışmaya vakit ayıramadıklarından şikâyetçiler” biçiminde görüş belirtmiştir.

Öğrt17-B evinde bilgisayar olmayan velilerin tepkisini, “Öğrenci velileri bu durumdan pek hoşnut değil. Çünkü öğrencilere yardım etmek

zorunda kalıyorlar. Evinde bilgisayarı olmayanlar ise daha çok sıkıntı çekiyor” biçiminde ifade etmiştir.

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bir okulda görev yapan Öğrt11-B, velilerin okuma-yazma oranının düşüklüğü sebebiyle çocuklarına yardım edemedikleri hususundaki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Özellikle ayrıntılı araştırma ödevlerinde velilerin de üzerine sorumluluk düşüyor. Bizim öğrencilerin velilerinde okuma-yazma oranı düşük. Haliyle veliden yardım isteyen öğrenci hayal kırıklığı yaşıyor. Veliler bundan rahatsız olduklarını söylüyorlar”.

Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bir okulda görev yapan Öğrt6-E alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerine velilerin tepkisi ile ilgili olarak düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Velilerimizin şöyle bir tepkisi var: Diyorlar ki, önümüzde SBS var, ve tamamen ona odaklanmış. Diyorlar ki, bizim çocuğumuz SBS’de iyi bir puan alsın, iyi bir okula gitsin. Hedefi o. Onun için zaman zaman tepkiler geliyor. Diyor ki, bırakın performans-projeyi, SBS’den haber verin. Yani çocuğum bir testte ne kadar net bırakıyor. Onun için bunları angarya olarak gören var. Bu da genel itibariyle.. çoğunluk böyle. Diyorlar ki, sen benim çocuğuma performans görevi vereceğine test çözdür, test konusunda başarılı olsun, SBS’de başarılı olsun”.

Velilerin bu konudaki olumsuz tepkileri dışında olumlu tepkileri de vardır.

Öğrt2-E, *“Velilerden bu konuda herhangi bir olumsuz tepki gelmedi. Yalnız olumlu yönde tepkiler geliyor. Çünkü bazı velilerimiz öğrenciyle gidip araştırma yapıyor, bilgisayarda yazdırıyor, öğrencisine veriyor ve bize gönderiyor”* biçiminde görüşünü ifade etmiştir.

Öğrt8-B ise bu konudaki görüşlerini, *“Veliler proje-performans görevi verin diyor. Öğrenci araştırсын, yapсынlar, diyorlar. Onlar öğrenciyse yapmak zorundalar diyorlar”* şeklinde açıklamıştır.

5.1. Sonuçlar ve Öneriler (Conclusion and Suggestions)

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri çerçevesinde, proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası gibi alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin hem öğretmen hem de öğrenci açısından faydaları konusunda birtakım sonuçlara ulaşılmıştır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri; öğrenci konuya ön hazırlıklı geldiği için öğretmenin işinin kolaylaşması, öğrenciyi daha iyi tanımasını sağlaması, öğrencinin başarı takibinin düzenli olması, sınıfta ders aracı olarak kullanılması, öğrenci ile olan iletişime olumlu katkı sağlaması, öğrencinin derse karşı tutumunu belirlemesi, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını tespit etmede yardımcı olması açısından öğretmene fayda sağlamaktadır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri; öğrencinin bilgisini artırması, öğrenciyi araştırmaya sevk etmesi, araştırma becerisi kazandırması, kendilerini ifade etme imkânı sağlaması, etkili ve kalıcı öğrenme sağlaması, öğrencinin merak duygusunu geliştirmesi, yeteneklerinin farkına varmasını sağlaması açısından öğrenciye fayda sağlamaktadır. Ayrıca, öğrencinin düşünme becerilerini geliştirmekte, konularla ilgili kazanımların pekişmesini sağlamakta ve öğrencinin kendi kendini değerlendirmesine yardımcı olmaktadır. Öğrenciye sağladığı diğer faydalar; sorumluluk duygusunu geliştirmesi, düzenli olmayı öğretmesi, öğrenciyi hayata hazırlaması, öğrenciyi daha aktif hale getirmesi, öğrencilerin sosyalleşmesini sağlaması, öğrencinin kendisine değer verildiğinin hissetmesini sağlaması, öğrencilerin el becerilerini geliştirmesidir.

Proje ve performans görevinin faydalı olmadığını düşünen öğretmenlerin de olması oldukça düşündürücüdür. Proje görevinin bilimsel

olmadığını, öğrencilere bir şey kazandırmadığını düşünen öğretmenlerin de olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde, proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası gibi alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine öğrenci velilerinin genelde olumsuz bakış açıları olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, velilerin bu teknikleri tam algılayamadıklarını, bu tür ödevlerin öğrencilere ve kendilerine yük olduğunu düşündüklerini, evlerinde bilgisayar ve internet olmadığı için şikâyet ettiklerini, velilerin öğrencilere yardım edemediklerinden bu tekniklerden rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler ayrıca, velilerin SBS'yi daha fazla önemsediklerini, öğrencilerin internet kafeye çok gitmelerinden dolayı şikâyetçi olduklarını düşünmektedirler. Öğretmenlerden velilerin olumlu tepkileri olduğunu ifade edenler olmasına rağmen, genelde öğretmenler velilerin olumsuz tepkilerini dile getirmişlerdir.

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ve sonuçlar ışığında sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik olarak şu öneriler getirilebilir:

Sosyal bilgiler öğretmenleri, proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası uygulamalarında, okul ve çevre şartları ile öğrencinin ailesinin sosyo-ekonomik düzeyini göz önünde bulundurmalıdırlar. Çünkü; bu araştırma sonuçlarında da görüldüğü gibi, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullardaki öğretmen ve öğrencilerin karşılaştıkları en büyük olumsuzluklardan birisi, maddi sıkıntılar sebebiyle bu ödevleri bazı öğrencilerin yapamamasıdır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin uygulanmasında, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan bölgelerin özellikleri mutlaka dikkate alınmalıdır. Örneğin, bilgisayar ve internet imkânı olmayan yerlerdeki okullarda internette araştırmaya dayalı proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası ödevleri verilmemelidir.

Öğretmenler, alternatif ölçme ve değerlendirme uygulamalarında hem ürüne hem de sürece odaklanmalıdırlar. Çalışma sonuçlarında da hatırlanacağı üzere, öğretmenlerin genellikle, proje-performans görevi ve öğrenci ürün dosyası uygulamalarının sonucunda ortaya çıkan öğrencilerin ürünlerine odaklanmaktadır. Öğretmenler, verilen görevin ürününü de sürecin tamamını da değerlendirmelidirler. Çünkü; alternatif değerlendirme bütüncül bir değerlendirmeyi gerektirmektedir.

Grup çalışmasına dayalı proje ve performans görevlerinde öğrenciye not verme gücü nedeniyle, öğrencilere, öz, akran ve grup değerlendirme formları uygulanabilir. Bu sayede öğrenci kendi çalışmasını, grup arkadaşının çalışmasını ve kendi grubunun genel çalışmasını değerlendirecektir. Özellikle öğretmen, akran değerlendirme formu ile hangi öğrencinin ne kadar çalıştığını tespit edebilir.

Öğretmenler alternatif değerlendirme yaklaşımının temel amaç ve ilkelerini iyi anlamalıdırlar. Bu konudaki eksikliklerini gözden geçirmelidirler. Aynı zamanda öğrencilerin bu etkinlikleri ev ödevi gibi algılamamalarını sağlamaya yönelik çalışmalar yapabilirler.

Öğrencinin performansını daha sağlıklı ölçmek amacıyla kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin sayısı artırılabilir. Proje, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası uygulamasının yanında öz değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme, tutum ölçeği, kontrol listesi, kavram haritası, sözlü tarih çalışması değerlendirmesi, drama, günlük tutma gibi teknikler de kullanılabilir.

Sosyal bilgiler dersinde yapılacak değerlendirme çalışmaları mutlaka gerçek yaşamla bağdaştırılmalıdır. Öğrencilere verilen proje-performans gibi görevler otantik olmalıdır. Değerlendirilmesi istenen konu günlük hayatla ilişkilendirilen otantik görevler verilerek çekici hale getirilebilir.

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ve sonuçlar ışığında MEB'na yönelik şu öneriler ileri sürülebilir:

Ülkemizde öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri konusunda daha iyi yetişmelerini sağlamak amacıyla YÖK ile MEB arasında işbirliği oluşturularak üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde verilen alternatif ölçme ve değerlendirme konusundaki eğitimlerin uygulamaya dönük olması sağlanabilir.

MEB Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı ölçme ve değerlendirme ile ilgili kurs sayısını arttırabilir. Bu kurs ve seminerlerde öğretmenlere bilgi veren kişilerin mutlaka alanında uzman veya akademisyen olması, verilen eğitimin daha etkin ve verimli olmasını sağlayacaktır. Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri 2005 yılından itibaren ilköğretim sosyal bilgiler derslerinde uygulandığı için bu tür kurs ve seminerlerde karşılaşılan sorunlar tespit edilmeye çalışılabilir ve bunlara yönelik çözüm önerileri getirilebilir.

İlköğretim okulları, alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına uygun fiziki donanımına sahip hale getirilmelidir. Araç-gereç, sınıfın fiziki durumu, bilgisayar ve internet imkânı, okul kütüphanesi, bu tekniklerin gerektirdiği biçimde donatılmalıdır.

Ülkemiz eğitim sistemi yapılandırmacı yaklaşım esasına göre yürütülmekte olup bu yaklaşımın en önemli boyutlarından biri olan değerlendirme boyutunun açıklığa kavuşturulması gereklidir. Yapılandırmacı yaklaşımın değerlendirme süreci de öğrenci ve etkinlik merkezli, performansa dayalı ve gerçek hayatla ilişkili gerçekleştirilmelidir. Müfredatta ve öğretmen kılavuz kitaplarında alternatif değerlendirme konusuna ilişkin yeterli bilgi verilmelidir.

Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında ileride yapılacak araştırmalara ilişkin şu öneriler ileri sürülebilir:

Bu araştırma, İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda belirtilen alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinden proje görevi, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası teknikleri ile sınırlı tutulmuş, uygulanabilirliği araştırılmıştır. İleride yapılabilecek araştırmalarda diğer tekniklerin (öz değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme, kontrol listesi vb) uygulanabilirliği ortaya çıkarılabilir.

Sosyal bilgiler dersinde uygulanmak üzere alternatif ölçme ve değerlendirme etkinlikleri geliştirilip deneysel çalışmalar ile etkililiği sınanabilir.

Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme konusundaki yeterliklerini belirlemek için nitel ve nicel araştırmalar yapılabilir.

Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinden proje görevi, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası tekniklerinin uygulanabilirliği farklı öğretim düzeylerinde araştırılabilir.

Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinden proje görevi, performans görevi ve öğrenci ürün dosyası tekniklerinin farklı derslerdeki uygulanabilirliği araştırılabilir.

Alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik nitel boyutta durum (örnek olay) çalışmaları veya eylem araştırmaları yapılabilir.

NOT (NOTICE)

Bu makale, Doç. Dr. Ramazan SEVER'in danışmanlığında, yazar tarafından hazırlanan "İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerinin İncelenmesi (Erzurum Örneği)" adlı doktora tezinin bir bölümünden yararlanılarak hazırlanmıştır."

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Airasian, P.W., (2005). Classroom Assessment. McGraw Hill. Fifth Edition. New York

2. Anlıak, Ş. Yılmaz, H. ve Beyaztürk, D., (2008). "Okulöncesinde ve İlköğretimde Proje Yaklaşımı ve Uygulama Aşamaları". Milli Eğitim Dergisi. Sayı 179. s:101-112.
3. Arter, J.A., Spandel, V., and Culham, R., (1995). Portfolios for Assessment and Instruction. ERIC Clearinghouse on Counseling and Student Services Greensboro NC. www.eric.ed.gov (03.07.2008).
4. Butler, S.M. McColskey, W., and O'Sullivan, R., (2005). "How to Assess Student Performance in Science: Going Beyond Multiple-Choice Tests". Third Edition, 2005 Associated with the School of Education, University of North Carolina at Greensboro.
5. Büyükoztürk, Ş., (2005). "Anket Geliştirme". Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 3(2):133-151. www.tebd.gazi.edu.tr (20.02.2009).
6. Çakır, İ., (2007). "İlköğretimde Yabancı Dil Öğretiminde Proje Etkinliği Üzerine Kısa Bir Proje". Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. 83:17- 22.
7. D'amico, L., (1999). "The Implications of Project-Based Pedagogy for the Classroom Assessment Infrastructures of Science Teachers". 1999 Annual Meeting of the Educational Research Association. April 19-23. Montréal, Québec, Canada
8. D'angelo, B.J., (2008). "More Than Mere Collections: Portfolios as Direct and Authentic Assessment of Information Literacy Outcomes". World Library And Information Congress: 74th Ifla General Conference And Council 10-14 August 2008, Québec, Canada
<http://www.ifla.org/iv/ifla74/index.htm> (10.01.2009).
9. Dede, Y. ve Yaman, S., (2003). "Fen ve Matematik Eğitiminde Proje Çalışmalarının Yeri, Önemi ve Değerlendirilmesi". G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 23. Sayı 1. s:117-132.
10. Denzin, N.K. and Lincoln, Y.S., (2005), "The Discipline and Practice of Qualitative Research". The Sage Handbook of Qualitative Research (Ed: Denzin and Lincoln). 3. Baskı. Thousand Oaks. CA: Sage Publications.
11. Ekiz, D., (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metodlarına Giriş. Anı Yayıncılık. Ankara.
12. Ekiz, D., (2004). "Eğitim Dünyasının Nitel Araştırma Paradigmasıyla İncelenmesi: Doğal Ya Da Yapay". Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(4): 415-439.
13. Elliott, S.N. and Roach, A.T., (2007). "Alternate Assessments of Students with Significant Disabilities: Alternative Approaches. Common Technical Challenges". Applied Measurement In Education. 20(3), 301-333.
14. Eger, S.K. and Yager, R.E., (1998). The Iowa Assessment Handbook. ERIC Document Reproduction Service No: Ed 424286.
15. Gültekin, M., Karadağ, R. ve Yılmaz, F., (2007). "Yapılandırmacılık ve Öğretim Uygulamalarına Yansımaları". Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt.:7. Sayı: 2 : 503-528.
16. Herman, J.L., Aschbacher, P.R., and Winters, L., (1992). A Pratical guide to alternative assessment. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
17. He, W.M. and Tong, I., (2006). "Authentic Assessment through Innovative Project Work in Jurong Secondary School". 32nd Iaea Conference 21 - 26 May 2006 Assessment in an Era of Rapid Change: Innovations and Best Practices.
18. Kan, Ü.D., (2007). "Okul Öncesi Eğitimde Değerlendirme Aracı Olarak Portfolyo". Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 27. Sayı 1. s: 169-178.

19. Kaya, B., (2004). İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencilerin Başarı Düzeyini Belirlemede Kullandıkları Ölçme Araçları ve Bunları Seçmelerinde Etkili Olan Faktörler. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
20. Linn, R.L. and Gronlund, N.E., (1990). Measurement and Assessment in Teaching. Macmillan Publishing Company. New York.
21. MEB, (2005). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. Ankara.
22. MEB, (2006). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği
23. Morimoto, Y., Ueno, M., Kikukawa, I., Yokoyama, S., and Miyadera, Y., (2006). "Formal Method of Description Supporting Portfolio Assessment". Educational Technology & Society, 9 (3), 88-99.
24. Özdamar, K., (2002). SPSS Paket Programları. Kaan Kitabevi. Eskişehir.
25. Punch, K.F., (2005). Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar. Çeviren: Dursun BAYRAK, H.B ARSLAN, Z. AKYÜZ. Ankara: Siyasal Kitabevi.
26. Saracloğlu, A.S., Akamca, G. ve Yeşildere, S., (2006). "İlköğretimde Proje Tabanlı Öğrenmenin Yeri". Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. Cilt.4. Sayı:3. s:241-260.
27. Sert, A.Ç., (2006). Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Fen Bilgisi Dersinde Öğrencilerin Mantıksal Düşünme Becerilerine ve Tutumlarına Etkisi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
28. Tannenbaum, J., (1996). Practical Ideas on Alternative Assessment for ESL Students. ERIC Digest. ERIC Clearinghouse on Languages and Linguistics WashingtonDC.
<http://www.nusd.k12.az.us/schools/nhs/gthomson.class/uofp/tes1531/readings/ed395500-1.pdf> (20.09.2008).
29. Türküm, S.A., (2002). "Anket tekniği". *Bireyi tanıma teknikleri* (Editör: Can, G.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
30. Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
31. Wiggins, G., (1990). The Case for Authentic Assessment. ERIC Clearinghouse on Tests Measurement and Evaluation Washington DC., American Institutes for Research Washington DC.
32. Zarrillo, J.J., (2000). Teaching Elementary Social Studies. Merrill Prentice Hall. New Jersey.